

# gospodarske, obrtniške in narodne.



Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrta leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrta leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

☞ V Ljubljani v sredo 4. maja 1870. ☞

## Gospodarske stvari.

### Poduk svilorejcev,

kako naj ravnajo, da bodo letos srečni z svilorejo (rejo židnih črvičev).

Na znanje dalo vodstvo cesarske svilorejne poskušalnice v Gorici.

Zopet se svilorejci pripravljajo za rejo židnih črvičev, a skrbni si mislijo, Bog vedi, ali bomo letos srečnejši od preteklih let.

Zato jim gotovo dobro dojdejo nasveti, ki jih oklicuje gori omenjena goriška naprava, o kateri lahko rečemo, da, če le kdo kaj vé in zná, gotovo ona najbolj vé in zná. Vsi njeni svéti opirajo se na natančne skušnje lastne in družih, in kar so take skušnje razodele, pojasnila je potem še učenost.

Pred vsem njeni nauki obsegajo

*izbéro jajčic (semena) in ravnanje z njimi.*

Prvo je to, da svilorejec le tako seme porabi za rejo, ktero so mikroskopične preiskave, to je preiskave s povekšalnim ogledalom, za rejo pripravno spoznale. Nočemo sicer reči, da bi pri tako preiskanem semenu nikoli nobene bolezni ne bilo, al to smemo reči, da po takih preiskavah se saj seme, ktero je gotovo slabo, najde, in svilorejcu potem svetuje: proč z njim! Obžalovati je to, da velike važnosti mikroskopa še ne spoznavajo vsi svilorejci in da se dosihmal le celó malo semena z mikroskopom preiskuje.

Drugo je to, da semena (jajčic) nikoli ni imeti na velicih kupih skupaj in v zatuhlih vlažnih shrambah; imeti ga je treba zeló razprostrenega v suhih in zračnih shrambah, v katerih ni zdaj gorko, zdaj mrzlo. Čez zimo se najbolje na papirji ali na platnicah ali na platnu ohranijo.

Tretje je to, da se preobilna toplota v hramih meseca sušca in malega travna najlože odvrne, če se okna podnevi zapró, ponoči pa odpró. Nikoli pa jajčic, ki so dolgo časa bila v shrambi shranjena, kjer je 6 do 7 stopinj po Reomerjevem gorkomeru toplote, ne prenašajte v kleti (keldre), kjer je veliko bolj mrzlo. V ledenicah ali v kletih z ledom nikoli ne shranujete semena.

Četrta. Nepotrebno je namakanje jajčic v mrzli ali slani vodi proti koncu zime. Lahko se škoda godí zdravemu semenu, ako se po tem namakanji ni skrbno osušilo, bolno seme se pa s tem nikoli ne bode ozdravilo.

Petič. Dajte, da črviči kar mogoče hitro izlezejo iz jajčic; čem preje se začne reja, tem več je upanje, da se dobro sponese.

Šestič. Črviči naj se iz jajčic valijo v zakurjeni sobi, ki ima stanovitne gorkote 18 do 19 stopinj po R., v peči pa jih nikar nedejavajte!

Sedmič. Na izlezele črviče položite nježnega mehkega perjiča, da zlezejo na-nj, in potem jih vzdignite proč; že prvi dan po rojstvu njihovem dajte jim krme (futra). Gotova škoda je, ako se s pokladanjem perjiča več dni zato čaka, da se prav veliko črvičev enake starosti zbere; lakota tudi drobni živalci škoduje.

Predno pa se novo seme v hram dene, da se začnó valiti črviči, treba je hram prav skrbno očediti, da se iz njega prežene vsa kužnina bolnih črvičev, ki so prejšnje leto v tem hramu bili. Kdor tega ne stori, sam je kriv, ako ga spet nesreča zadene.

Da pa se kužnina pikčaste bolezni, po kateri so živalce kakor s poprom potresene, prežene, ktera se drži zidovja, sten, tleh in vsega orodja, ki je v hramu bilo, treba je prvič: vse to popred s kropom dobro vmito orodje nositi v ta hram, okna in vrata prav trdno zapreti in vsako luknjico zamašiti, potem pa hram pokaditi s klorom. V ta namen se rabi posebna mašina. Kdor pa si te precej drage mašine omisliti ne more, pomaga si lahko, da si kupi v apoteki ali štacuni primerno mero klorovega apna in žveplene kisline; klorovega apna se dene v 3, 4, 5 skledic po velikosti hrama in na-nj vlije toliko žveplene kisline in s klinčekom pomeša, da se dobro razmoči. Zdaj pa hitro beži iz hrama, ker klor, ki omenjeno kužnino pokončava, bi tudi človeka zadušil, ako bi dalje časa ondi bival. Ko tako zapustiš hram, zapri vrata za sabo, in pustí ga zaprtega kake 3 dni. Potem pa odpri vrata najprej, da izpuhtí nekoliko tega dima, in potem še le odprí tudi okna in pustí odprta, da izpuhtí ves. Zdaj še le pobeli zidovje.

Glavna skrb mora tedaj biti, da se do dobrega osnaži hram; nikoli nisi v tem preveč storil, kajti že to je nevarno, če si v isti hiši na kakem drugem prostoru imel bolne črviče, da se ti bolezen tudi v zdrav hram ne prikrade; še delalci sami pri bolnih črvičih morejo kužnino (Körperchen) zanesti med zdrave.

Ako je svilorejec vse to skrbno opravil, more si v svesti biti, da je odstranil največo nevarnost.

Kako črviče gleštati dalje, bomo povedali drugokrat. (Kon. prih.)

## Kako obdelujejo in izdelujejo lan v Moravskem Schönbergu in bližnji okolici.

Nauk za povzdigo našega domačega predivstva.

Spisal Rihard Doleneč.

(Dalje.)

*Trenje in gojenje suhega lanú.*

Predno pričnem o trenji samem govoriti, moram že opaziti, da sem po najboljšem prepričanji prisiljen